

Příprava teritoriálních orgánů a štábů

Hlavní cíl a systém přípravy příslušníků teritoriálních orgánů a štábů

Hrozba nenadálého zahájení války vyžaduje, aby teritoriální orgány a štáby zaměřily přípravu především na dosažení schopnosti k rychlému převzetí pevného a organizovaného řízení ve všech oblastech obranného systému. Přitom jejich činnost má vycházet z centrálně stanovených zásad vertikálního řízení a z úzké součinnosti mezi jednotlivými resorty státní správy v horizontální návaznosti.

To nás nutí uvádět úroveň a formy přípravy teritoriálních funkcionářů do souladu s požadavky, které vycházejí ze správného pochopení soudobých zásad vedení raketové jaderné války. Dále z požadavků kladených na zvládnutí a dovednost samostatně a iniciativně se rozhodovat, nepřetržitě řídit činnost podřízených (vojsk, organizací, zařízení a prostředků) a všestranně zabezpečovat jejich činnost v podmínkách specifických pro naše teritorium — za širokého používání zbraní hromadného ničení, letectva a výsadků všeho druhu, při zamoření rozsáhlých prostorů a vyřazení důležitých politických, ekonomických i komunikačních center.

Systém přípravy bude vycházet z analýzy stavu připravenosti jednotlivých vedoucích funkcionářů. Na základě získaných poznatků bude vhodné rozplánovat metodiku i obsahovou náplň přípravy na několik let dopředu s přihlédnutím k perspektivnímu rozvoji vojenství a vědeckotechnické revoluce v našich podmínkách.

Cíle a zaměření přípravy teritoriálních orgánů a štábů budeme diferencovat a volit nejen z hlediska jednotlivých stupňů velení a řízení, ale především z hlediska úkolů, teritoriálního umístění a též charakteru pravděpodobného nepřátelského napadení (např. jiný charakter úkolů bude mít západočeský kraj a jiný např. středoslovenský kraj).

Domnívám se, že by vedoucí funkcionáři jednotlivých resortů státní správy na centrálním, krajském i okresním stupni měli být připravováni

a) na společných zaměstnáních, na nichž budou řešeny globálně otázky obranného systému;

b) v rámci jednotlivých resortů státní správy, diferencovaně podle stupňů řízení a specifických požadavků jednotlivých teritoriálních oblastí a případně i se zaměřením na získání návyků a prohloubení odborných znalostí,

c) v internátních školách a kursech.

ad. a) **Společnou přípravu** vedoucích funkcionářů, kteří se rozhodujícím způsobem podílejí na řešení otázek obrany a ochrany teritoria na tom, či onom stupni, by bylo vhodné zaměřovat především na rozšíření znalosti o možnostech vzniku a charakteru soudobé války, vedení vojenských operací a využití bojových prostředků v soudobých podmínkách, zejména na začátku války. Učít je hlouběji a všestranněji chápat zásady integrovaného obranného systému.

Ujasněním úlohy, místa, působnosti a náplně práce komisí obrany a jednotlivých podsystémů vytvoříme podmínky pro vzájemnou součinnost a správnou představu o komplexní činnosti teritoriálních orgánů. Společnou přípravu na jednotlivých stupních by měla připravovat komise obrany. Její celkovou organizaci a průběh by měl většinou zabezpečovat vojenský podsystém v součinnosti s ostatními resorty státní správy.

Kromě dalších otázek bychom měli při společných zaměstnáních vycházet především:

- z doktrinních zásad a poznatků soudobého pojetí vojenské strategie;
- ze současných možností sil a prostředků pravděpodobného nepřítele a způsobů, kterými může napadnout naše státní území;
- z nutnosti maximálního zabezpečování stoupajících potřeb polních vojsk;
- ze zabezpečování obrany a ochrany a organizovaného života na teritoriu jako celku i podle činnosti jednotlivých resortů státní správy v období příprav, ale zejména v průběhu příští možné války a podle specifických podmínek našeho státního území — jako hlavní náplně společné přípravy;
- a konečně i ze současného stavu připravenosti teritoriálních orgánů a štábů jednotlivých stupňů.

Rozsah i náplň této společné přípravy může být různá, jiná bude na centrálním stupni, jiná na krajském nebo okresním stupni, ale v každém případě by měla mít za cíl dát vedoucím funkcionářům správnou představu o úkolech a potřebách obranného systému v celém komplexu.

ad. b) **Přípravu podle jednotlivých resortů státní správy** mají řídit vedoucí funkcionáři jednotlivých resortů státní správy, kteří již byli připraveni k plnění svých úkolů na společných zaměstnáních.

Při této přípravě můžeme vycházet ze základních témat pro společnou přípravu vedoucích funkcionářů, ovšem pouze v takovém rozsahu, abychom vytvořili základní předpoklad k správnému pochopení charakteru soudobých válek a funkce obranného systému a tak zabezpečili správné a komplexní řešení odborných problémů.

Ve vojenském podsystému můžeme přípravu teritoriálních funkcionářů a štábů zaměřit na zvládnutí především:

- komplexního operačního plánování jak z hlediska přípravy státního území, tak i činnosti vojsk na teritoriu;
- zabezpečování a doplňování polních vojsk osobami, bojovou technikou a materiálem všeho druhu;

— řízení bojové činnosti na teritoriu (např. proti nepřátelskému letectvu, výsadbám, proniknuvším malým jednotkám apod.);

— metodiky práce na válečných pracovištích;

— řízení činnosti vojenských útvarů a jednotek při ochraně státního území proti účinkům zbraní hromadného ničení, při vyprošťovacích akcích, při zabezpečování přesunů, organizaci zásobování, dopravy apod.;

— řízení systému varování a radiačního, biologického a chemického průzkumu na území státu;

— na metodickou i praktickou pomoc při přípravě obyvatelstva a další činnost ve prospěch orgánů ostatních podsystémů.

Na odborných zaměstnáních se připravují důstojníci specialisté (spojáři, chemici, ženisté atd.) ve svých odbornostech.

U politického podsystému můžeme přípravu funkcionářů i orgánů zaměřit především na:

— zabezpečení úkolů vyplývajících z ideologického působení na všechny skupiny obyvatelstva podle dané situace (např. před zahájením války, v době jejího zahájení, v zamořených prostorech apod.);

— organizační opatření k zabezpečení stranické a politické práce na počátku raketové jaderné války (při jaderných úderech, evakuaci apod.);

— různé formy politického působení v různých situacích a v boji proti nepřátelskému vedení psychologické války.

Na některých soustředěních můžeme dále podrobně rozebírat různé problémy, např. ekonomické, psychologické, filosofické apod. k prohloubení odborné politické připravenosti vybraných funkcionářů.

U dalších resortů státní správy se zaměříme především na:

— ekonomické zajišťování požadavků ozbrojených sil na frontě a zabezpečování nejn nutnějších potřeb obyvatelstva;

— ochranu, pomoc a další zabezpečování postiženého obyvatelstva, výrobních kapacit a organizovaného života na území státu, včetně odstraňování následků napadení;

— ochranu objektů důležitých pro další vedení války apod.;

— zajišťování podmínek k řízení národního hospodářství a státu v průběhu války.

U bezpečnostního podsystému pak zejména na:

— otázky státobezpečnostní ochrany;

— zajišťování klidu a pořádku na území státu, protipožárních opatření, především v ohniscích zásahů, ochranu objektů zvláštní důležitosti apod.;

— na opatření ve prospěch ozbrojených sil, zejména z hlediska zabezpečování přesunů;

— boj s nepřátelskou průzkumnou a diverzní činností apod.

ad. c) **Dlouhodobé školení**, zejména vedoucích pracovníků teritoriálních orgánů a štábů, zabezpečíme ve školách a kursech, jejichž náplň zaměříme na zvládnutí teritoriální problematiky operačního nebo odborného směru.

Již z této stručné charakteristiky směrů přípravy funkcionářů teritoriálních resortů státní správy vyplývá složitost celé problematiky a náročnost na správné sladění přípravy jednotlivců a štábů — jako základního předpokladu pro zabezpečení rychlého a organizovaného řízení celého obranného systému našeho státu.

Metody a formy přípravy

Domnívám se, že metody a formy přípravy teritoriálních orgánů a štábů mají vycházet z perspektivního rozvoje obranného systému našeho státu a celou koncepci a obsah jednotlivých forem máme podřídit hlavnímu zaměření přípravy teritoriálních orgánů v jednotlivých letech. Půjde především o studium a zvládnutí systému řízení jak při centralizaci v době zahájení války, tak i v rámci působnosti jednotlivých resortů státní správy, zavádění prvků mechanizace a automatizace práce orgánů a štábů a osvojení si nově vycházejících poznatků, směrnic a předpisů a výsledků vývoje doktrinárních zásad a prostředků vedení války.

Je nezbytné, aby funkcionáři všech resortů státní správy se připravovali k tomu, co budou potřebovat k plnění svých funkcí především ve válečném zařazení.

Zatímco metody a formy přípravy velitelů a štábů ve vojenském podsystemu vycházejí podle dosavadní praxe z SM-oper-2, hlava II, ovšem se zaměřením obsahové náplně celé přípravy a problematiku teritoria, budou se metody i formy přípravy funkcionářů u ostatních resortů státní správy značně lišit. Rozdílnost forem přípravy je dána charakterem činnosti, situací i zaměřením práce jednotlivých funkcionářů zejména v ekonomické oblasti a zčásti i bezpečnostní oblasti. V těchto oblastech budou převažovat formy samostatného studia a několikadenní, případně i několikatýdenní soustředění, na nichž budou funkcionáři připravováni formou přednášek, seminářů i skupinových cvičení teoreticky i prakticky k plnění svých úkolů podle zařazení.

V teritoriálních štábech vojenské oblasti jsou formy i rozsah jednotlivých zaměstnání stanoveny směrnicemi a pokyny nadřízených a jsou plynule řešeny samostatným studiem, velitelskými zaměstnáními, shromážděními a štábními nácviky. Některé formy přípravy (válečné hry, štábní cvičení na mapách, velitelsko-štábní cvičení a speciální teritoriální cvičení) probíhají zpravidla (zejména u vyšších teritoriálních štábů) jednou za dva až tři roky a jejich rozsah i zaměření jsou uvedeny v příslušných výcvikových dokumentech teritoriálních štábů.

Společnou přípravu vedoucích funkcionářů jednotlivých resortů státní správy je vhodné organizovat formou samostatného studia, přednášek, diskusí, seminářů, ukázek filmů apod. a jen v některých případech formou krátkých letůček.

Příprava v jednotlivých resortech státní správy, kromě přednášek a seminářů, může probíhat převážně formou samostatného studia a praktických zaměstnání (letůčky, skupinová cvičení apod.) s cílem nejen rozšířit vědomosti, ale i získat potřebné návyky při plnění stanovených úkolů.

Jako vrcholnou a nejnáročnější formu přípravy teritoriálních orgánů a štábů považujeme součinnostní teritoriální cvičení, která řídí ústřední řídicí orgán obranného systému, a proto této formě přípravy teritoriálních štábů budeme věnovat mimořádnou pozornost.

Možný postup při přípravě součinnostních teritoriálních cvičení

Jak jsem se zmínil součinnostní teritoriální cvičení jsou vrcholnou formou operační přípravy, která shrnuje všechny oblasti v jednotný systém obrany a ochrany teritoria.

Součinnostní teritoriální cvičení probíhají na všech stupních teritoriálního vedení za účasti všech resortů státní správy. Přípravuje je a řídí ústřední řídicí

orgán obranného systému. Řešíme na nich komplexní obranu a ochranu území okresů, krajů nebo válečného konfliktu. Mohou být jednostupňová nebo více-
stupňová.

Součinnostní teritoriální cvičení připravujeme v určitých etapách, které zpravidla zahrnují:

- ujasnění téma cvičení, jeho rozsah a způsob provedení, stanovení učebních případně i zkušebních úkolů pro celé cvičení i pro jednotlivé resorty státní správy;
- přípravu ideového pojetí cvičení (pouze u cvičení velkého rozsahu);
- zpracování zámyslu cvičení;
- zpracování námětů, organizačních směrnic, plánů provedení a dalších potřebných dokumentů.

Při těchto cvičeních zpravidla zařazujeme operační skupinu štábu polních vojsk. Pro tuto skupinu připravujeme pouze částečné podklady, a to v takovém rozsahu, aby z nich mohli připravit informace o činnosti vojsk na frontě a požadavky na doplňování polních vojsk osobami, materiálem, technikou apod. K tomu ovšem dbáme, aby vzájemný vztah byl pouze součinnostní a nenarušoval zejména na stupni okruh a armáda teritoriální velení ve vertikální návaznosti.

Při součinnostních teritoriálních cvičeních vycházíme z jednoho zámyslu a jednoho námětu a připravujeme centrální plán provedení cvičení. Učební cíle a úkoly, směrnice, podrobné plány provedení cvičení a případně další dokumenty pak podrobně rozpracovávají jednotlivé resorty státní správy.

Z celé oblasti těchto otázek chtěl bych ukázat na některé problémy, které přímo souvisí s přípravou součinnostních cvičení.

a) Na základě poznatků o stavu připravenosti jednotlivců a pracovních kolektivů a po uvážení směrnic o zaměření cvičení přistupujeme **ke stanovení učebních cílů a úkolů**.

b) U součinnostních teritoriálních cvičení většího rozsahu připravujeme **ideové pojetí cvičení**, ve kterém kromě úvah o způsobu, rozsahu i průběhu cvičení vyjadřujeme na schématu způsob a rozsah napadení teritoria nepřítel-
em (jadernými prostředky, letectvem, výsadky apod.).

Na základě toho pak rozpracováváme otázky související s řízením jak celkové činnosti na teritoriu, tak i podle jednotlivých resortů státní správy.

V pojetí cvičení dále zpravidla vyjadřujeme problémy a požadavky, které budou kladeny na součinnost mezi resorty státní správy, základní etapy (epi-
zody) cvičení apod.

c) V písemné části **zámyslu cvičení** uvádíme téma cvičení, jeho cíle a úkoly, způsob provedení, výchozí situaci a zámysl činnosti pro západní a východní. V případě, že cvičení probíhá po etapách, pak učební cíle a zámysl stran uvádíme pro každou etapu zvlášť.

V zámyslu pro stranu východní uvádíme zvlášť činnost pro vojenskou, politickou, ekonomickou a bezpečnostní oblast a vyjádříme v něm hlavní myšlenky, které chceme při cvičení realizovat.

V grafické části zámyslu uvádíme výchozí situaci na teritoriu, zámysl napadení (jadernými zbraněmi, letectvem a výsadky), zámysl cvičných mobilizačních opatření, přesunů vojsk, likvidace výsadků na teritoriu, opatření k zabezpečení výrobní kapacity, manévr zásobami, evakuační prostory apod.

Prvořadou pozornost při přípravě zámyslu věnujeme následkům napadení nepřítele, zejména jadernými zbraněmi, letectvem a výsadky. K dosažení reálné přestavby je zpravidla potřeba v jednotlivých etapách předem propočítat následky nepřátelských úderů, ztráty, narušení dopravy a výrobního procesu apod., výsledky zaznamenat v příslušných tabulkách a porovnat, zda-li rozsah napadení dovoluje splnit stanovené cíle a úkoly v jednotlivých resortech státní správy a odpovídá možnostem pravděpodobného nepřítele.

Další důležitou otázkou při přípravě zámyslu součinnostního cvičení je požadavek, aby příslušný teritoriální stupeň cvičil na svém území a co nejvíce byla zachována situace na jeho teritoriu. To je zvlášť důležité nejen pro vojenský a politický, ale především pro ekonomickou a bezpečnostní oblast.

Již těchto několik úvah ukazuje, že zpracování zámyslu vyžaduje velmi úzkou součinnost mezi jednotlivými obrannými resorty státní správy, přičemž ústřední řídicí orgán obranného systému bude zpravidla celou práci řídit a koordinovat s plným využitím vojenského podsystemu.

d) **V námětu** rozpracováváme kromě všeobecné situace, situace zvláštní a zpráv o nepříteli tyto další statě:

- ekonomickou situaci, stručně zahrnující údaje z úseku výroby, dopravy, spojení, vnitřního obchodu, výstavby, vodního hospodářství, pracovních sil a dalších úseků;

- politickou situaci na teritoriu, v níž stručně rozebíráme nálady na teritoriu, případné paniky, spolehlivost zázemí podle prostorů a další charakteristické momenty morálního stavu obyvatelstva;

- státobezpečnostní situaci na teritoriu — pouze v hlavních rysech;

- doplňující údaje např. o směru a síle větru, stavu komunikační sítě, údaje o materiálně technickém zabezpečení apod.

Jako přílohy k námětu připravujeme mapu, na které jsou uvedeny všechny další potřebné údaje pro správné pochopení výchozí situace cvičícími štáby a v dalších přílohách pak podrobnější údaje ke cvičnému plánu rozvinutí vojsk, materiální situaci apod.

e) **V přípravě součinnostního teritoriálního cvičení** zpracujeme další dokumenty, např. plán provedení cvičení, různé rozbory, přehledy ztrát po napadení v jednotlivých prostorech, grafikony přeprav, metodiku úderů jadernými zbraněmi a letectvem nepřítele a řadu dalších podkladů jak pro řízení cvičení, tak i pro přípravu rozhodčí služby. Každý resort státní správy si připravuje pak další odborné dokumenty podle svých potřeb. Hlavní pozornost věnujeme přípravě plánů provedení cvičení podle jednotlivých resortů státní správy. Tyto plány zpracujeme velmi podrobně a věnujeme velkou péči při součinnostních jednáních mezi oblastmi obranného systému.

Někdy se stává, že ve snaze vytvořit složitou situaci a donutit cvičící k práci v časové tísní je dávana neuměřeně krátká doba na prostudování materiálů k další etapě cvičení nebo k další situaci. To má často velmi nepříznivý vliv na celý průběh cvičení a proto je vhodné reálnost času daného ke studiu materiálů předem přezkoušet, zejména u těch podsystemů, kde se projevuje menší praxe při řešení složité situace.

f) **Rozhodčí služba** má vždy velký podíl na úspěchu a kvalitě součinnostních teritoriálních cvičení. Je proto potřeba velmi pozorně vybírat pro rozhodčí službu takové funkcionáře, kteří dobře zvládlí jak teoreticky, tak i prakticky tu funkci, ke které jsou určováni jako rozhodčí.

Rozhodčí službu pro součinnostní cvičení připravujeme zpravidla ve třech etapách:

- ve všeobecné části přípravy;
- ve speciální instruktaži (podle jednotlivých podsystémů);
- v samostatné přípravě.

Ve všeobecné části přípravy seznamujeme rozhodčí všech resortů státní správy centrálně s celou organizací cvičení, se zámyslem, učebními cíli a úkoly, předpokládaným průběhem cvičení, organizací ředitelství cvičení, rozhodčí služby, způsobem cvičení, spojením a dalšími organizačními opatřeními.

Speciální přípravu příslušníků rozhodčí služby řídí již zpravidla vedoucí funkcionáři cvičení jednotlivých resortů státní správy a má za cíl spolehlivě připravit rozhodčí službu k plnění stanovených úkolů speciálností.

Samostatnou přípravu rozhodčích řídí rovněž vedoucí funkcionáři jednotlivých resortů státní správy za pomoci příslušníků ředitelství cvičení, kteří zabezpečují správné pochopení plnění úkolů i z hlediska návaznosti na ostatní oblasti obranného systému.

Příprava rozhodčí služby je nedílnou a velmi důležitou částí přípravy celého cvičení a proto na ni pamatujeme již v průběhu zpracování dokumentů pro cvičení.

V této stati jsem uvedl jen některé názory a zkušenosti z přípravy některých součinnostních teritoriálních cvičení. Domnívám se, že v každém případě je potřeba přípravu těchto cvičení co nejvíce přiblížit předpokládané činnosti cvičícího stupně v jeho konkrétní situaci a na jeho území, rozsah napadení konkrétního území rozpracovávat podle možností, zámyslů a doktrinálních zásad pravděpodobného napřítele a učební cíle a úkoly volit podle charakteru cvičení a zejména podle stupně připravenosti příslušníků jednotlivých podsystémů.

Z á v ě r

Příprava teritoriálních orgánů a štábů u nás probíhá již řadu let.

Novým pojetím obrany státního území dostává však jiný charakter a vzhledem k různorodosti, která vyplývá z činnosti nejen ve vojenské oblasti, ale i stranickopolitické, ekonomické a bezpečnostní oblasti, je podstatně složitější, než u polních štábů. Složitost této přípravy pramení i z nestejněměrné připravenosti příslušníků jednotlivých resortů státní správy.

Myslím, že již tato skutečnost vyžaduje, abychom ještě před uskutečněním změn v organizační struktuře územních orgánů zahájili širokou teoretickou přípravu příslušníků všech oblastí obranného systému.